

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO
MINISTRAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO IR SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO 2004 M. KOVO 26 D. ĮSAKymo NR. ISAK-433/A1-83 „DĖL MOKYMOŠI
VISĄ GYVENIMĄ UŽTIKRINIMO STRATEGIJOS IR JOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ
PLANO TVIRTINIMO“ PAKĖITIMO**

2008 m. spalio 15 d. Nr. ISAK-2795/A1-347
Vilnius

P a k e i ĉ i a m e Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymą Nr. ISAK-433/A1-83 „Dėl Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano tvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 56-1957) ir išdėstome jį nauja redakcija:

**„LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL MOKYMOŠI VISĄ GYVENIMĄ UŽTIKRINIMO STRATEGIJOS
PATVIRTINIMO**

Įgyvendindami Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1020 (Žin., 2006, Nr. 112-4273), 2 lentelės „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įsipareigojimų įgyvendinimo priemonės“ 111 punktą:

1. T v i r t i n a m e Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją (pridedama).
2. N u s t a t o m e Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijai įgyvendinti naudoti Europos Sąjungos struktūrinę paramą.“

Švietimo ir mokslo ministras

Algirdas Monkevičius

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro
2004 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. ISAK-433/A1-83
(Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro
2008 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. ISAK-2795/A1-347 redakcija)

MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ UŽTIKRINIMO STRATEGIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos (toliau – Strategija) tikslas – numatyti ir apibrėžti mokymosi visą gyvenimą plėtros kryptis ir jų įgyvendinimo priemones, akcentuojant profesinio mokymo ir suaugusiųjų tęstinio mokymo sritis.

2. Strategijoje vartojamos sąvokos:

Mokymasis visą gyvenimą – visa mokymosi veikla, vykstanti bet kuriame amžiaus tarpsnyje siekiant tobulinti asmeninės, pilietinės, socialinės ir profesinės srities kompetencijas.

Neformalusis neprofesinis mokymas – asmens bendrosios kultūros ugdymas ir jo bei visuomenės poreikius atitinkantis mokymas (-is) gyvenimo kokybę gerinančiose srityse.

Profesinis rengimas – nuolatinis asmens ugdymas (-is), kurio tikslas – suteikti ir nuolat palaikyti jam tinkamą ir visuomenei reikalingą profesinę kvalifikaciją.

Socialinė tinklaveika – socialinių institucijų bendradarbiavimo forma, kuriai būdinga tinkle esančių struktūrų vertikali ir horizontali sąveika, atvirumas, bendros vertybės, ekonomikos ir visuomenės poreikius atliepiantys veiklos tikslai.

Kitos Strategijoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853), Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme (Žin., 1997, Nr. 98-2478; 2007, Nr. 43-1627) ir kituose švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

3. Strategiją įgyvendinantys subjektai: Švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ŠMM), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM), kitos ministerijos ir Vyriausybės institucijos, Kvalifikacijų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Kvalifikacijų tarnyba), Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba (toliau – LDRMT) ir jai pavaldžios įstaigos, Lietuvos darbo birža (toliau – LDB) ir jai pavaldžios įstaigos, Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras (toliau – LSŠIC), Profesinio mokymo metodikos centras (toliau – PMMC), Švietimo plėtotės centras (toliau – ŠPC), Pedagogų profesinės raidos centras (toliau – PPRC), Švietimo mainų paramos fondas (toliau – ŠMPF), Studijų kokybės vertinimo centras (toliau – SKVC), Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centras (toliau – LMITKC), Švietimo informacinių technologijų centras (toliau – ITC) ir kitos pavaldžios ŠMM įstaigos, savivaldybių ir apskričių viršininčių administracijos, suaugusiųjų švietimo centrai, mokyklos, bendrojo lavinimo mokyklos, turinčios suaugusiųjų mokymo klases, profesinės, aukštosios mokyklos, kiti socialiniai partneriai.

4. Strategija siekiama įgyvendinti Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. 71-3216), Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 24 d. nutarimu Nr. 82 (Žin., 2005, Nr. 12-391), Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo (Žin., 1998, Nr. 66-1909), Lietuvos Respublikos profesinio mokymo

įstatymo (Žin., 1997, Nr. 98-2478; 2007, Nr. 43-1627), Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymo (Žin., 2000, Nr. 27-715), Lietuvos aukštojo mokslo sistemos plėtros 2006–2010 metų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 5 d. nutarimu Nr. 335 (Žin., 2006, Nr. 39-1394); Nacionalinės studijų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-2334 (Žin., 2008, Nr. 7-260); Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo (Žin., 2006, Nr. 73-2762), Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (Žin., 2000, Nr. 92-2883; 2007, Nr. 128-5213), 2006 m. spalio 23 d. Europos Komisijos komunikato KOM (2006) 614 Suaugusiųjų mokymasis: mokyti niekada nevėlu, 2007 m. rugsėjo 27 d. Europos Komisijos komunikato tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui KOM(2007) 558 Suaugusiųjų mokymosi veiksmų planas Mokyti niekada nevėlu ir kitų švietimo sritis reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, atspindinčias mokymosi visą gyvenimą tikslus ir priemones.

5. Strategija prisideda prie komunikato Suaugusiųjų mokymasis: mokyti niekada nevėlu įgyvendinimo, kuriame akcentuojama suaugusiųjų švietimo plėtros svarba bei įtvirtinti penki svarbiausi tikslai: šalinti dalyvavimo suaugusiųjų švietime kliūtis, didinti jo kokybę ir veiksmingumą, paspartinti neformaliu būdu įgytų kompetencijų pripažinimą, užtikrinti pakankamas investicijas ir vykdyti stebėseną.

6. Strategija atliepia Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2020 metų ilgalaikės strategijos projekte keliamus strateginius prioritetus. Formuojant ekonominę politiką orientuojamasi į kokybiško užimtumo ir investicijų į žmoniškąjį kapitalą augimą, fizinės, finansinės ir socialinės infrastruktūros bei mokslo, technologijų ir inovacijų plėtrą, šalies makroekonominio stabilumo užtikrinimą. Strategijoje atsižvelgiama į Ekonomikos augimo veiksmų programos, patvirtintos 2007 m. liepos 30 d. Europos Komisijos sprendimu K(2007) 3740, priemones, ypatingai informacinės visuomenės plėtros srityje.

7. 2007 m. rugsėjo 24 d. Europos Komisijos sprendimu K(2007) 4475 patvirtintoje Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje konstatuojama, kad suaugusiųjų Lietuvos gyventojų dalyvavimas tęstiniame mokyme yra vienas žemiausių Europos Sąjungoje (toliau – ES). Eurostato duomenimis, 25–64 metų asmenų, 2007 metais dalyvavusių mokymosi veikloje per paskutines 4 savaites, dalis sudarė 5,3 procento ir yra ženkliai mažesnė už ES vidurkį – 9,7 procento. Lietuva siekia, kad iki 2012 metų mokymosi veikloje dalyvautų 15 procentų suaugusiųjų, ES siekis iki 2010 metų – 12,5 procento. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Statistikos departamentas) 2006 metų duomenimis, per vienerius metus įvairiose švietimo įstaigose, švietimo teikėjų organizuojuose kursuose ir savarankiškai mokėsi 55 procentai 25–64 metų šalies gyventojų. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programoje numatomas tikslas padidinti Lietuvos gyventojų galimybes mokyti visą gyvenimą, kurio planuojama siekti tobulinant ir stiprinant mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą, gerinant paslaugų kokybę ir didinant prieinamumą.

II. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

8. Mokymosi visą gyvenimą koordinavimas ir institucijų atsakomybė:

8.1. Lietuvos Respublikoje mokymosi visą gyvenimą politikos formavimo, vykdymo, koordinavimo funkcijas atlieka ŠMM, SADM bei joms pavaldžios institucijos, taip pat kitos ministerijos, savivaldybių ir apskričių viršinių administracijų:

8.1.1. ŠMM suaugusiųjų švietimą koordinuoja Profesinio ir tęstinio mokymo departamentas. Šio departamento Tęstinio mokymo skyrius atsako už valstybinę švietimo politiką mokymosi visą gyvenimą ir suaugusiųjų tęstinio mokymo srityse; skatina tęstinio suaugusiųjų mokymosi galimybių plėtrą ir suaugusiųjų švietimo sistemos raidą; koordinuoja Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos įgyvendinimą. Profesinio mokymo skyrius atsako už pagrindinio profesinio mokymo politikos įgyvendinimą ir sąlygų įgyti profesinę

kvalifikaciją sudarymą įvairiausių gebėjimų ir poreikių asmenims. Pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo skyrius dalyvauja formuojant valstybinę pedagogų rengimo, mokytojų kvalifikacijos nustatymo ir pripažinimo, perkvalifikavimo, mokytojų ir mokyklų vadovų kvalifikacijos tobulinimo, atestacijos, pagalbos mokytojui politiką.

8.1.2. ŠMM rengia neformalųjį suaugusiųjų švietimą reglamentuojančius teisės aktus; koordinuoja valstybinių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą, nustato jų prioritetines veiklos kryptis derindama jas su regioninės plėtros programomis; rengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų sistemos plėtojimo ir jų finansavimo tobulinimo projektus; užsako ir finansuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, tikslinius projektus ir mokslinius tyrimus; organizuoja suaugusiųjų švietimo teikėjų kvalifikacijos tobulinimą, informuoja ir konsultuoja suaugusiųjų švietimu besidominčius juridinius ir fizinius asmenis.

8.1.3. SADM yra atsakinga už žmogiškųjų išteklių plėtros politikos įgyvendinimą, kuri koordinuoja šios ministerijos Darbo departamentas; plėtoja suaugusiųjų švietimo sistemos veiklą, susijusią su bedarbių ir išpėtų apie atleidimą darbuotojų, dirbančiųjų bei įvairių socialinės atskirties grupių atstovų profesiniu mokymu ir tobulinimusi; užsako ir remia padedančio prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių suaugusiųjų švietimo programas, tikslinius projektus ir mokslinius tyrimus.

8.1.4. Kitos ministerijos, Vyriausybės institucijos, savivaldybių ir apskričių viršinių administracijų organizuoja ir koordinuoja savo reguliavimo sričiai priklausančių neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijų veiklą; užsako ir remia neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, tikslinius projektus, mokslinius tyrimus; tiria neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikius.

8.2. Prie ŠMM veikia LSŠIC, PPRC, PMMC, MKC, SKVC, ŠMPF, LMITKC, ITC ir kitos pavaldžios institucijos:

8.2.1. LSŠIC įgyvendina suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo nacionalines programas ir projektus, kaupia duomenis apie suaugusiųjų švietimo galimybes, šias paslaugas teikiančias institucijas ir programas, kuria ir prižiūri elektroninę mokymosi programų ir objektų saugyklą, informuoja visuomenę, vykdo suaugusiųjų švietimo būklės ir poreikių šalyje tyrimus, projektus, susijusius su suaugusiųjų švietimo galimybių plėtra.

8.2.2. PPRC rengia ir įgyvendina tikslines suaugusiųjų mokymo programas – pabėgėlių, tremtinių, socialinę atskirtį patiriančių asmenų mokymo, kitakalbių valstybinės kalbos mokymo ir kitas, apie tai informuoja visuomenę, rengia ir įgyvendina programas, skirtas suaugusiųjų mokytojų kvalifikacijos tobulinimui bei metodinės veiklos sklaidai.

8.2.3. PMMC vykdo nacionalinius profesinio mokymo sistemos tobulinimo projektus, atlieka profesinio mokymo kokybės vertinimo organizavimą, rengia profesinio rengimo standartus, grindžiamus reikalavimais kompetencijai ir teikia juos tvirtinti; organizuoja ir koordinuoja ūkio šakų ekspertų grupių veiklą, kurios sudarytos iš darbdavių, profesinių sąjungų ir švietimo atstovų ir prisideda formuojant profesinio mokymo turinį.

8.2.4. MKC prisideda prie pedagogų, švietimo institucijų vadovų kvalifikacijos tobulinimo, teikia pasiūlymus dėl švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programų kokybės, sudaro sąlygas švietimo darbuotojams įgyti kompetencijų, būtinų darbui su suaugusiais.

8.2.5. SKVC tęstiniam suaugusiųjų mokymui reikšmingas savo vykdomais uždaviniais vertinti studijų programas įregistravimo arba akreditavimo tikslu bei skleisti informaciją apie mokslo ir studijų veiklos kokybę ir jos užtikrinimo patirtį. Šios įstaigos veikla padeda kurti laisvo asmenų judėjimo sąlygas – ketinantys studijuoti suaugusieji gali tinkamai pasirinkti studijų programas, o asmenys, įgiję kvalifikacijas užsienyje, – gauti jų pripažinimą Lietuvoje ir susirasti kvalifikacijai tinkamą darbo vietą.

8.2.6. ŠMPF padeda institucijoms pasinaudoti tarptautinio bendradarbiavimo teikiamomis galimybėmis, administruoja Mokymosi visą gyvenimą ir kitas programas ir skleidžia jų veiklos rezultatus. ŠMPF administruojamos Grundtvig ir Leonardo da Vinci

programos skirtos tarptautinio suaugusiųjų švietimo plėtrai. Grundtvig programos tikslas – gerinti bendrojo, neformaliojo ir savaiminio suaugusiųjų švietimo kokybę ir prieinamumą remiant tarptautinį suaugusiųjų švietimo įstaigų bendradarbiavimą bei mobilumą. Leonardo da Vinci programos tikslas – tobulinti ir skatinti profesinį rengimą, suvienyti įvairių Europos šalių institucijas, įskaitant visų lygių profesinio mokymo įstaigas, vietos valdymo institucijas, darbdavių organizacijas, kitas visuomenines organizacijas kuriant ateities profesinio mokymo politiką. Nordplus Adult Learning Šiaurės ir Baltijos šalių programa skirta švietimo ir mokslo kokybei gerinti ir inovacijoms diegti, švietimo institucijų bendradarbiavimui skatinti, pasikeitimui patirtimi ir pasiektiems rezultatams propaguoti, suaugusiųjų švietimo įstaigų bendradarbiavimui ir mobilumui remti.

8.2.7. LMITKC planuoja ir vykdo šalyje mokinių profesinio informavimo ir karjeros planavimo veiklą, koordinuoja profesinio informavimo taškų veiklą, vykdo pedagogų kvalifikacijos tobulinimą karjeros planavimo gebėjimų ugdymo srityje.

8.2.8. ITC renka informaciją apie Lietuvos švietimo sistemą bei vykdo duomenų apie informacines technologijas švietime analizę, koordinuoja ir vykdo informacinių technologijų diegimą švietimo įstaigose, vykdo pedagogų ir švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą informacinių technologijų taikymo srityje.

8.3. SADM yra pagrindinė institucija, nacionaliniu lygiu sprendžianti užimtumo ir žmogiškųjų išteklių plėtros politikos klausimus. Jai pavaldžios institucijos, veikiančios suaugusiųjų mokymo srityje yra LDB ir LDRMT.

8.3.1. Prie LDRMT veikia jai pavaldžios įstaigos – 10 regioninių darbo rinkos mokymo centrų ir 7 teritorinės darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybos. Ši organizacija plėtoja suaugusių asmenų profesinį rengimą, orientavimą ir konsultavimą, siekdama didinti bedarbių ir asmenų, priklausančių rizikos grupėms, užimtumą ir ugdyti dirbančių asmenų gebėjimus konkuruoti darbo rinkoje.

8.3.2. LDB, turinti 46 teritorinius skyrius visoje Lietuvoje, organizuoja užimtumo rėmimo bendrųjų paslaugų teikimą ieškantiems darbo asmenims, vykdo darbo rinkos stebėseną, įgyvendina užimtumo rėmimo priemones, moka bedarbiams nedarbo draudimo išmokas.

8.3.3. 2007 m. įsteigtos Kvalifikacijų tarnybos pagrindiniai uždaviniai yra tvarkyti kvalifikacijų sistemą; užtikrinti kvalifikacijų sistemos veiklos kokybę; įgyvendinti valstybės politiką kvalifikacijų sudarymo ir tvarkymo srityje; užtikrinti kvalifikacijų atitiktį ūkio reikmėms, jų skaidrumą, palyginamumą; pagal kompetenciją įgyvendinti kvalifikacijų sistemą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus bei įgyvendinti valstybės politiką asmens įgytų kompetencijų vertinimo, kvalifikacijos suteikimo ir pripažinimo srityse.

8.4. Žemdirbių ir kaimo gyventojų tęstiniam mokymui yra įsteigti 43 regioniniai žemdirbių tęstinio profesinio mokymo centrai, kuriuose žemdirbiai ir kaimo gyventojai tobulina kvalifikaciją ir persikvalifikuoja.

8.5. Kitos šalies ministerijos, pavyzdžiui, Krašto apsaugos, Užsienio reikalų, Finansų, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Kultūros, turi sukūrusios savo neformaliojo suaugusiųjų mokymo struktūras, kuriuose kvalifikaciją tobulina tų sričių specialistai.

8.6. Daugelis Lietuvos apskričių yra parengusios regiono plėtros planus, kuriuose numatytos priemonės, susijusios ir su suaugusiųjų švietimo plėtra: suaugusiųjų mokymo centrų kūrimas, meninio ugdymo stiprinimas, kultūrinių ir sporto renginių rėmimas ir kt. Tyrimai rodo, kad nemažoje dalyje savivaldybių suaugusiųjų švietimas iki šiol plėtojamas gana fragmentiškai.

8.7. Suaugusiųjų švietimo organizavimo kontekste svarbus asociacijų (nevyriausybinių organizacijų) vaidmuo. Siekdama įtraukti daugiau socialinių partnerių į mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo politikos įgyvendinimo procesą, ŠMM su Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (toliau – LSŠA) ir Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacija (toliau – LSMCVA) yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis.

8.7.1. LSŠA siekia telkti suaugusiųjų švietėjus ir suaugusiųjų švietimo srityje dirbančias institucijas bendrai veiklai; ugdyti suaugusių visuomenės narių gebėjimą aktyviai dalyvauti savo profesinėje veikloje ir bendruomenės gyvenime, ugdyti nuolatinio ugdymosi poreikį tarp suaugusiųjų.

8.7.2. LSMCVA dalyvauja formuojant šalies suaugusiųjų švietimo politiką, skatina bendradarbiavimą tarp formaliojo ir neformaliojo švietimo institucijų, organizuoja kvalifikacijos tobulinimo renginius suaugusiųjų mokymo centrų darbuotojams.

8.7.3. Pagyvenusių žmonių neformalųjį švietimą organizuoja Trečiojo amžiaus universitetas, turintis filialus keliuose šalies miestuose. Šios visuomeninės organizacijos veikla skatina įvairaus amžiaus žmonių socialinę integraciją į visuomenę, nuolatinio mokymosi poreikį, vykdomos padedančios stiprinti sveikatą ir gerinti gyvenimo kokybę priemonės.

8.8. Suaugusiųjų asmenų bendrasis lavinimas vyksta 63 bendrojo lavinimo mokyklose (30 – suaugusiųjų mokyklos ir mokymo centrai, 33 – bendrojo lavinimo mokyklos, vykdančios suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas). Suaugusiųjų mokyklose ir mokymo centruose 2006–2007 mokslo metais mokėsi 12,3 tūkstančio asmenų, siekiančių pradinio, pagrindinio ar vidurinio išsilavinimo. Siekiant atliepti suaugusiųjų asmenų poreikius ir įvertinant įstaigose dirbančių andragogų potencialą, turėtų būti stiprinamas šių įstaigų gebėjimas teikti ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugas.

8.9. Suaugusiųjų mokymasis vyksta darbo vietoje, kurį atsižvelgdami į verslo poreikius organizuoja darbdaviai. Lietuvoje veikia apie 60 tūkstančių verslo įmonių, kurios yra potencialios ugdymo paslaugų naudotojos arba tiekėjos. Statistikos departamento 2008 metų duomenimis, apie 700 viešųjų ir privačių institucijų užsiima neformaliu suaugusiųjų švietimu.

8.10. Statistikos departamento duomenimis, 2006 metais neformaliojo mokymosi veikloje dalyvavo apie 500 tūkstančių 25–64 metų asmenų. Mokymosi paslaugas jiems gali teikti apie 3 tūkstančiai skirtingos žinybinės priklausomybės institucijų, turinčių skirtingą nuosavybės formą, taip pat ir įstaigos, kurių tiesioginės funkcijos nėra švietimas.

8.11. Siekiant koordinuoti suaugusiųjų švietimo srityje veikiančių institucijų veiklą, 2007 metais įkurta Suaugusiųjų švietimo ekspertų komisija, svarstanti suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo strategijos ir taktikos, suaugusiųjų mokymo proceso organizavimo, ugdymo turinio ir kitus klausimus, susijusius su suaugusiųjų švietimu.

9. Profesinis mokymas ir konsultavimas:

9.1. 2007–2008 mokslo metais šalyje veikė 78 profesinės mokyklos ir 10 darbo rinkos mokymo centrų, kuriuose mokėsi 43,8 tūkstančio mokinių ir apie 30 tūkstančių asmenų suaugusiųjų tęstinio mokymo srityje. Profesinėse mokyklose ir profesinio mokymo centruose profesijos mokoma pagal mokymo programas, kurios skiriasi mokymo turiniu ir trukme ir yra skirtos įvairaus išsilavinimo ir poreikių asmenims, siekiantiems įgyti pirmąją kvalifikaciją. Licenciją formaliajam profesiniam mokymui turi beveik 250 institucijų, kurios vykdo formalųjį ir neformalųjį mokymą.

9.2. Tobulinant profesinio mokymo teisinę bazę priimtas Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 2007, Nr. 43-1627). Naujos redakcijos Profesinio mokymo įstatyme numatoma reformuoti profesinio mokymo ir darbo rinkos mokymo sistemas, optimizuoti profesinio mokymo sistemos valdymą ir kurti nacionalinę kvalifikacijų sistemą. Šis įstatymas taip pat numato tam tikrų naujų profesinio mokymo organizavimo formų atsiradimą (pvz., pameistrystė), galimybę profesinį mokymą organizuoti įmonėse, daugiau socialinių partnerių įtraukti į profesinio mokymo procesus.

9.3. 2004 m. gegužės 18 d. Europos Tarybos rezoliucijoje 9286/04 dėl visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politikos, sistemų ir praktikos stiprinimo Europoje pabrėžiama, kad visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo paslaugos prisideda prie mokymosi visą gyvenimą raidos, ES ekonominės plėtros, žmoniškųjų išteklių plėtotės, skatina asmenų profesinį ir geografinį mobilumą. ŠMM, SADM, LMITKC, LDRMT ir kitos

institucijos įgyvendina Profesinio orientavimo strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. lapkričio 19 d įsakymu Nr. ISAK-1635/A1-180 (Žin., 2004, Nr. 56-1955). Siekdama kurti ir plėtoti visapusišką karjeros konsultavimo ir profesinio orientavimo paslaugų tinklą, 2003–2008 metais ŠMM įkūrė 700 profesinio informavimo taškų. LDRMT teikia suaugusiųjų, jaunimo, moksleivių užmokyklinio profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas, LDB vykdo informavimą apie darbo rinką ir bendrąjį konsultavimą. Naudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą, numatoma įgyvendinti Nacionalinę profesinio orientavimo švietimo sistemoje programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK -2332 (Žin., 2008, nr. 7-258).

9.4. Nepaisant pastaraisiais metais didelių investicijų į profesinio mokymo sistemą, jos kokybė nepakankama, tobulintina mokymo infrastruktūra, profesinių mokyklų praktinio mokymo bazė skurdi, stokojama metodinių priemonių ir vadovėlių, profesiniam mokymui nepakankamai išnaudojamos informacinių komunikacinių technologijų priemonių galimybės. Dėl to smunka profesinio mokymo prestižas, o tai yra viena iš svarbiausių priežasčių, kodėl nedidelė dalis jaunuolių renkasi pirminio profesinio mokymo institucijas. Investicijas į profesinio mokymo infrastruktūrą numatoma didinti pagal Profesinio mokymo regionuose infrastruktūros suaugusiems asmenims ir jaunimui plėtojimo koncepciją, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. A1-167/ISAK-1447 (Žin., 2008, Nr. 60-2277). Šia koncepcija siekiama realizuoti priemones, kurios padėtų pakelti profesinio mokymo kokybę ir sudarytų sąlygas efektyviausiai teikti profesinio mokymo paslaugas regiono ir vietos bendruomenėms.

9.5. Lietuva gerokai atsilieka nuo ES vidurkio pagal profesinio mokymosi populiarumą. Be to, statistinių apklausų duomenimis, pagal specialybę 2004 ir 2005 metais įsidarbino atitinkamai tik 32 procentai ir 37 procentai profesinio mokymo įstaigų absolventų. Dalis šių asmenų, nors ir įgijusių kvalifikaciją, dirbo žemesnės pridėtinės vertės darbus, kuriems nereikalingos mokymosi metu įgytos kompetencijos – o tai reiškia, kad tikslingai nebuvo panaudotos mokymuisi skirtos valstybės lėšos. Be to, darbdavių apklausos rodo, kad profesinio mokymo įstaigų absolventams ypač trūksta specialiųjų profesinių įgūdžių, kuriems įgyti ir tobulinti profesinių mokyklų praktinio mokymo bazė nepakankama.

9.6. Konkurencinga ekonomika, žinių visuomenės plėtra ir socialinės atskirties prevencija lemia poreikį ne tik įgyti darbo rinkai reikalingą kvalifikaciją, bet ir galimybes kelti kvalifikaciją, tobulintis ar esant būtinybei persikvalifikuoti. Darbuotojų kvalifikacija tampa vis svarbesniu kriterijumi, apibūdinančiu darbo jėgos pasiūlą. Prognozuojama, kad ateityje šalies konkurencingumą vis labiau lems produkcijos kokybė, inovatyvumas, darbo našumas, o šalies ūkis turės persiorientuoti į aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybą ir paslaugų teikimą. Šios tendencijos savo ruožtu tiesiogiai priklauso nuo darbo jėgos kompetencijos ir kvalifikacijos.

9.7. Statistikos departamento 2007 metų duomenimis, užimtų gyventojų išsilavinimas Lietuvoje yra santykinai aukštas – iš 1534,2 tūkstančio užimtų gyventojų 406,4 tūkstančio turi aukštąjį išsilavinimą, 175,2 tūkstančio vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją. Tačiau darbo jėgos kvalifikacija nepakankamai atitinka rinkos poreikius. Pastebimas struktūrinio nedarbo reiškinys: kai kuriose srityse yra specialistų perteklius, o kitose jų trūksta. Darbo jėgos kvalifikacijos problemą šiuo metu iš dalies rodo ir tai, kad darbo našumas Lietuvoje yra vienas žemiausių ES (maždaug 50 procentų ES vidurkio), o kai kuriose srityse darbo našumas skiriasi iki 10 kartų. Siekiant sudaryti realias sąlygas plėtotis tęstiniam mokymuisi, sudaryti geresnes galimybes bedarbiams reintegruoti į darbo rinką, o dirbantiesiems – išsilaikyti joje, reikalingas ūkio raidos poreikius atitinkantis darbo rinkos profesinis mokymas – tai viena iš veiksmingiausių nedarbo, ypač struktūrinio, mažinimo priemonių.

9.8. Asmenims, anksti iškritusiems iš formaliojo švietimo sistemos, problemiška įgyti ir tobulinti kvalifikacijas. Darbo rinkos profesinis mokymas skirtas žmonėms, turintiems ne mažesnę kaip pagrindinis ar vidurinis išsilavinimą. Asmenys, neturintys pagrindinio išsilavinimo, patenka į atskirties grupę, nes prieš įgydami kvalifikaciją pirmiausia privalo įgyti reikiamą išsilavinimą. Šiuo metu rengiami profesinio mokymo programų moduliai leidžia siekti kvalifikacijų net ir neturintiems pagrindinio išsilavinimo asmenims. Neretai integraciją į darbo rinką sunkina nepakankamai išplėtotą profesinio informavimo, orientavimo ir konsultavimo sistema, taip pat nepakankamas darbdavių dėmesys darbuotojų mokymui ir vis dar nedidelė gyventojų mokymosi visą gyvenimą motyvacija.

9.9. Kvalifikaciją keliantys asmenys dar nepakankamai naudojami tęstinio profesinio mokymo sistema. Neišspręstas dirbančių ir nepatenkančių į įvairias socialiai pažeidžiamas grupes (pvz., neįgalieji, ilgalaikiai bedarbiai, vyresni kaip 50 metų darbingi asmenys, grįžusieji iš laisvės atėmimo vietų ir kt.) asmenų kvalifikacijos kėlimo, konsultavimo paslaugų finansavimo arba dalinio finansavimo klausimas. LDB 2008 m. veiklos uždaviniuose numatyta didinti vyresnio amžiaus (45+), nekvalifikuotų bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo darbuotojų įtraukimą į profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas.

10. Kvalifikacijų sistemos kūrimas ir plėtotė:

10.1. Europos ir nacionaliniai mokymosi visą gyvenimą prioritetai, siekiant kvalifikacijų aiškumo, skaidrumo ir pripažinimo sudarė prielaidas kurti kvalifikacijų sistemą Lietuvoje. Kvalifikacijų sistema kuriama atsižvelgiant į šiuo metu egzistuojančias institucijas ir išteklius bei tendencijas kvalifikacijų suteikimo, vertinimo ir pripažinimo srityse. Daugiausia pokyčių pastaraisiais metais buvo kvalifikacijų teikimo srityje: profesinio mokymo ir aukštojo mokslo sistemos persiorientavo į pasikeitusios veiklos sistemos ir susikūrusios darbo rinkos poreikius, buvo optimizuotas kvalifikaciją teikiančių institucijų tinklas ir jo struktūra, kūrėsi profesinio mokymo centrai, dalis aukštesniųjų mokyklų reorganizuotos į kolegijas ir profesines mokyklas.

10.2. Kvalifikacijų sistemos atsiradimo ir Kvalifikacijų tarnybos įsteigimo teisinės prielaidas sukūrė naujos redakcijos Profesinio mokymo įstatymas. Šiame įstatyme nustatyta kvalifikacijas tvarkanti institucija, kvalifikacijos suformavimo, vertinimo ir pripažinimo principai. Nacionalinė kvalifikacijų sistema turėtų stiprinti sanglaudą tarp skirtingais švietimo lygmenimis įgyjamų kvalifikacijų ir pašalinti dalį kliūčių, ribojančių ar sunkinančių mokymąsi visą gyvenimą.

10.3. Šiuo metu kvalifikacijų sistemos procesų valdymas daugiausia susijęs su mokymo ir studijų programomis, institucijų akreditavimu ir licencijavimu, vykdomu valstybinės valdžios institucijų ir jų sukurtų patariamųjų ekspertinių organizacijų – PMMC, SKVC ir LDRMT.

10.4. Ieškant veiksmingų formaliai įgytų kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo formų, į pirminio profesinio mokymo kvalifikacijų vertinimą įtraukti darbdaviai – Pramonės, prekybos ir amatų rūmai, o aukštojo mokslo kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo srityje įkurta atskira ekspertinė ir patariamoji institucija – SKVC.

10.5. Šiuo metu mokymo programos rengiamos mokymo institucijų iniciatyva ir tvirtinamos ŠMM nustatyta tvarka, dažnai nepilnai ar visai neatsižvelgiant į darbo rinkos poreikius. ŠMM valstybės Studijų ir mokymo programų registre įregistravo apie 1,8 tūkstančio aukštojo mokslo studijų ir apie 1 tūkstantį formaliojo profesinio mokymo programų. Valstybės pripažįstama kvalifikacija teikiama 23 Lietuvoje veikiančiuose universitetuose, 28 kolegijose, 78 profesinėse mokyklose, 15 profesinio mokymo centrų, 10 darbo rinkos mokymo centrų ir apie 250 kitų profesinio mokymo teikėjų. Aukštosios mokyklos yra ir kvalifikaciją teikiančios institucijos. Formaliojo profesinio mokymo programos baigusiems asmenims kvalifikacija teikiama dalyvaujant vertinime Prekybos, pramonės ir amatų rūmams. Kvalifikacijų sistema įteisins darbdavių poreikius atitinkančios kvalifikacijos formavimą, pagrįstą veiklos tyrimais, ir profesinius standartus, sudarysiančius

profesinio mokymo programų pagrindą. Kvalifikacijų tarnybos pripažįstama kvalifikacija bus suteikiama tik akredituotoms mokymo programoms, teikiančioms kvalifikaciją, įrašytą kvalifikacijų registre.

10.6. Kvalifikacijų sistema leis parengti neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimą ir taip įgytos kvalifikacijos pripažinimą. Nacionalinė kvalifikacijų sistema sustiprins sanglaudą tarp skirtingais švietimo lygmenimis įgyjamų kvalifikacijų, palengvins galimybę judėti tarp skirtingų išsilavinimo lygių ir programų ir pašalins dalį kliūčių, ribojančių ar apsunkinančių mokymąsi visą gyvenimą.

10.7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1431 (Žin., 2008, Nr. 2-60) buvo įsteigta Kvalifikacijų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, kurios paskirtis – tvarkyti kvalifikacijų sistemą, siekiant užtikrinti kvalifikacijų atitiktį ūkio reikmėms, jų skaidrumą, palyginamumą, mokymosi tęstinumą, asmenų profesinį ir teritorinį judumą.

11. Neformalusis neprofesinis švietimas:

11.1. Paskutinių metų situacija skatina labiau išryškinti svarbią suaugusiųjų švietimo sritį – neformalųjį neprofesinį suaugusiųjų švietimą. Pastarasis yra svarbus ne tik užimtumui ar ekonominei gerovei pasiekti, bet ir socialinei sanglaudai, aktyviam pilietiškumui, individų asmeninei gerovei plėtoti.

11.2. Neformalusis švietimas glaudžiai susijęs su asmenų bendrųjų gebėjimų lavinimu. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje 2006/962/EB dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų bendrieji gebėjimai apibrėžiami kaip žmonių asmeniniam pasitenkinimui ir vystymuisi, aktyviam pilietiškumui, socialinei integracijai ir užimtumui reikalingi gebėjimai, apimantys bendravimą gimtąja ir užsienio kalbomis, matematinius gebėjimus ir pagrindinius gebėjimus mokslo ir technologijų srityse, skaitmeninį raštingumą, mokymąsi mokyti, socialinius ir pilietinius gebėjimus, iniciatyvumą ir verslumą, kultūrinį sąmoningumą ir raišką.

11.3. 2006 m. vasario 13 d. Europos Komisijos komunikate KOM(2006) 33 Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Įgyvendinant Bendrijos Lisabonos programą: verslumu pagrįsto mąstymo puoselėjimas ugdant ir mokant, pripažįstama, kad verslumo gebėjimai turėtų būti įgyjami mokantis visą gyvenimą. Šis komunikatas skirtas ugdymui nuo pradinės mokyklos iki universiteto, taip pat įskaitant vidurinio išsilavinimo lygmens profesinį ugdymą (pirminį profesinį mokymą) ir universitetinio lygio techninių mokslų įstaigas.

11.4. 2003 m. liepos 24 d. Europos Komisija išleido komunikatą KOM(2003) 449 Tarybai, Europos Parlamentui, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Kalbų mokymosi ir kalbų įvairovės skatinimas: veiksmų planas 2004–2006 metais, kuriame raginama sudaryti suaugusiems asmenims galimybes mokytis kalbų už prieinamą kainą – tai gali būti kvalifikacijos kėlimas, suaugusiųjų švietimo kursai arba neoficialusis mokymasis, susijęs su kultūrine veikla. 2008 m. rugsėjo 18 d. Europos Komisija pateikė dar vieną artimą komunikatą KOM(2008) 566 Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Daugiakalbystė - Europos turtas ir bendras rūpestis, kuriame skatinama daugiau dėmesio skirti suaugusiųjų gebėjimų atnaujinimui ir užtikrinti galimybes mokytis įvairiausių kalbų

11.5. Lietuvoje nepakankamai dėmesio skiriama socialiniams, tarpasmeniniams, tarpkultūriniais, pilietiniams ir kultūrinės raiškos gebėjimams lavinti. Ilgalaikėje pilietinio ir tautinio ugdymo programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. X-818 (Žin., 2006, Nr. 102-3939), numatyta stiprinti ir suaugusiųjų pilietinį švietimą, tačiau šių pastangų nepakanka. Kuriant socialinę ir asmeninę gerovę svarbu suvokti, kaip pasirūpinti fizine ir psichine sveikata, žinoti, kaip sveikas gyvenimo būdas gali prie to prisidėti. Pilietinis gebėjimas grindžiamas žiniomis apie demokratiją, piliečių teises, dalyvavimo visuomeniniame gyvenime, kritiško ir kūrybiško mąstymo ugdymu, todėl pilietinio švietimo programos suaugusiems turi būti prieinamos kiekvienoje savivaldybėje.

11.6. Neformalusis neprofesinis švietimas šalyje gana menkai išplėtotas, jo paslaugos teikiamos fragmentiškai, pavienių institucijų iniciatyva. 2006 metais ŠMM atlikto tyrimo duomenimis, savivaldybių švietimo skyrių darbuotojų, suaugusiųjų mokymo centrų vadovų, ekspertų, savivaldybių politikų nuomone, labiausiai neišplėtotas yra suaugusiųjų sveikatingumo, pilietiškumo ir meninis ugdymas.

11.7. Reprezentatyvūs sociologiniai tyrimai ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo projektų konkursai rodo neformaliojo neprofesinio švietimo poreikį tarp suaugusių šalies gyventojų – apie šeštadalis suaugusiųjų norėtų įgyti teisinio pobūdžio žinių, apie dešimtadalis – išsamiau susipažinti su meno sritimis, dar tiek pat domėtusi psichologija ir t. t.

11.8. Palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuvos gyventojų dalyvavimas visuomeninėje veikloje yra vienas žemiausių. Apklausos rodo, kad beveik pusė šalies gyventojų nedalyvauja visuomeninių organizacijų ar judėjimų veikloje, nes jiems tai neįdomu. Vyrauja tendencija, kad dalyvavimas visuomeninių ir savanoriškų organizacijų veikloje priklauso nuo išsilavinimo ir amžiaus. Daugumos suaugusių šalies gyventojų nesidomėjimą ir nedalyvavimą galima sieti su teigiamos dalyvavimo šiose organizacijose patirties trūkumu, kiti nedalyvauja dėl didelio užimtumo darbe, skurdo, šeiminių pareigų.

11.9. Remiantis Jungtinių Tautų suformuluota nuostata, sportas pripažįstamas kaip svarbi priemonė švietimui ir sveikatai gerinti, plėtrai ir taikai skatinti. Fizinio aktyvumo skatinimas visuomenėje neabejotinai prisideda prie ekonominės plėtros, socialinės sanglaudos, švietimo, sveikatos ir aktyvaus pilietiškumo stiprinimo. Tačiau tyrimai byloja, kad net apie 52 procentai 7–80 metų amžiaus šalies gyventojų nesimankština ir nelanko sporto pratybų, daugėja silpnos sveikatos ir ligotų asmenų.

11.10. Vis dar nepakanka dėmesio šviečiamajai veiklai, didinančiai visuomenės saugumą. Statistikos departamento duomenimis, 2006 metais išorinės mirties priežastys (transporto įvykiai, paskendimas, apsinuodijimas alkoholiu, nužudymai, savižudybės) sudarė apie 12 procentų visų mirčių priežasčių. Vien eismo įvykiuose per metus žuvo 899 žmonės, o 1049 asmenys iš gyvenimo pasitraukė pasirinkdami savižudybę (iš jų daugiausia 15–44 metų asmenys.) Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatyme (Žin, 2007, 128-5213) nustatyta, kad ŠMM ir jos įgaliotos institucijos organizuoti ir koordinuoja privalomąjį eismo saugumo pagrindų mokymą bendrojo lavinimo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigose bei gali atlikti kitas funkcijas, susijusias su eismo saugumo užtikrinimu. Specializuotų programų ir projektų diegimas saugaus eismo, savigynos, pirmosios pagalbos teikimo, saugios kaimynystės, bendruomenių stiprinimo ir kitose srityse turėtų prisidėti prie šalies kriminogeninės situacijos gerinimo, sumažintų eismo įvykių keliuose skaičių, padidintų asmenų saugumo jausmą įvairiose gyvenimo situacijose.

11.11. Pastaraisiais metais neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje daugiausia dėmesio vadybos ir finansiniu aspektais susilaukia įvairūs darbo rinkos ar kiti su profesine veikla susiję mokymai. Nors įvairių iniciatyvų remti neformalųjį neprofesinį suaugusiųjų švietimą pakanka, vis dėlto paslaugų plėtros skatinimo ir finansavimo apimtys nėra patenkinamos.

11.12. Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-2333 (Žin., 2008, Nr. 7-259) išskirta veiklų grupė Bendrųjų kompetencijų besimokantiems asmenims suteikimas, padėsianti plėtoti suaugusiųjų bendrąsias kompetencijas, pritaikyti mokymosi priemones, stiprinti suaugusiųjų švietimo institucijų sąveiką.

11.13. Neišnaudojamas neformaliojo suaugusiųjų švietimo tiekėjų potencialas integruojant socialinės atskirties grupes, stiprinant vietos bendruomenes, didinant politinį ir pilietinį visuomenės raštingumą, o tai, tyrimų duomenimis, tiesiogiai susiję su bendra visuomenės gerove.

11.14. 2004–2008 m. Lietuvos aukštosiose mokyklose įgyvendinti projektai, kurių metu buvo išbandomos ir diegiamos neformaliojo mokymosi pripažinimo metodikos, daugiausiai orientuotos į siekiančius tęsti aukštojo mokslo studijas asmenis. Siekiant didinti

mokymosi visą gyvenimą prieinamumą, aukštosios mokyklos turėtų įsidiesti mokymosi pripažinimo sistemą, kuri leistų įteisinti turimas kompetencijas įgytas neformalioju ir savaiminiu būdu ir plėtoti suaugusiųjų švietimo paslaugas.

12. Mokymosi prieinamumo didinimas:

12.1. Siekiant didinti suaugusių asmenų dalyvavimą mokymesi, būtina užtikrinti mokymosi prieinamumą visuomenės grupėms, turinčioms mažiau mokymosi galimybių dėl patiriamos socialinės atskirties. Tokios visuomenės grupės Lietuvoje – iškritę iš bendrojo lavinimo sistemos asmenys, neįgalieji, nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų, ilgalaikiai bedarbiai, vyresnio amžiaus žmonės, į Lietuvą grįžtantys tremtiniai, naujieji Lietuvos emigrantai ir kt.

12.2. Komunikate Suaugusiųjų mokymasis: mokytis niekada nevėlu konstatuojama, kad skurdas ir socialinė atskirtis yra rimta problema visose ES valstybėse. Skurdo riba Lietuvoje žemiausia ES – skurdžiai gyvena vienas iš penkių Lietuvos gyventojų. Santykinio skurdo lygis – 18 procentų, o skurdo rizikos lygis – 21 procentas. Sprendžiant socialinės atskirties problemą vienas svarbiausių vaidmenų tenka suaugusiųjų mokymuisi.

12.3. Kuriant prielaidas „antrajai galimybei“ įgyti vidurinį išsilavinimą anksti iš mokymosi sistemos iškritusiems asmenims tobulinama teisinė bazė. 2005 metais švietimo ir mokslo ministro įsakymu anksčiau įgytas išsilavinimas, patvirtintas septynmečio, aštuonmečio, devynmečio, nepilno vidurinio išsilavinimo pažymėjimais, buvo prilygintas pagrindiniam išsilavinimui. 2007 metais atnaujinti dokumentai – Modulinio mokymosi tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. ISAK-1756 (Žin., 2007, Nr. 95-3858), Neakivaizdinio mokymosi tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. ISAK-1757 (Žin., 2007, Nr. 95-3859) ir Savarankiško mokymosi tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. ISAK-1759 (Žin., 2007, Nr. 95-3860) – prisidės sudarant sąlygas besimokančiam suaugusiajam pasirinkti poreikius atitinkantį mokymosi būdą. Anksčiau įgyto išsilavinimo prilyginimas pagrindiniam ir lanksčias mokymosi formas reglamentuojantys tvarkų aprašai sudarė palankesnes sąlygas siekti vidurinio išsilavinimo. Bendrajame lavinime išlieka aktuali suaugusiųjų, taip pat ir socialinės atskirties grupių, mokymo kokybės problema, ypač suaugusiesiems nepritaikyto ugdymo programų turinio, tematikos, priemonių ir metodų taikymo aspektais.

12.4. Siekiant didinti socialiai pažeidžiamų visuomenės grupių integraciją, pastaraisiais metais nuolat tobulinama teisinė bazė. Priimti Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 83-2983) ir Socialinių įmonių įstatymas (Žin., 2004, Nr. 96-3519), įgyvendinamos įvairių socialinės atskirties grupių poreikius atspindinčios tarpinstitucinės programos, sudarančios prielaidas plėtoti į socialinės atskirties grupių švietimą nukreiptas iniciatyvas.

12.5. Neįgalių žmonių skaičius kasmet didėja ir 2006 metais siekė apie 7 procentus visų šalies gyventojų. Nacionalinėje žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. 850 (Žin., 2002, Nr. 57-2335) yra numatytos ugdymo ir visuomenės švietimo priemonės. Vienas iš tikslų ugdymo srityje – neįgalių suaugusiųjų ugdymas. Ugdymo ir visuomenės švietimo programose dalyvavusių neįgaliųjų dalis išaugo nuo 3 procentų 2003 metais iki 19 procentų 2005 metais. Išlieka svarbus neįgalių suaugusiųjų ugdymo ir visuomenės švietimo poreikis siekiant sudaryti sąlygas šiai grupei reintegruoti į profesinį ir socialinį gyvenimą.

12.6. Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 831 (Žin., 2006, 93-3655) numatyta finansinė pagalba neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose.

12.7. Nuteistų asmenų skaičius nuo 2004 metų pabaigos šalyje išlieka daugiau ar mažiau stabilus – 8 tūkstančiai asmenų. 2004–2006 metais 11 pataisos įstaigų veikė bendrojo lavinimo mokyklos arba jų filialai (konsultaciniai punktai). Šiose mokyklose besimokančių suaugusiųjų skaičius didėjo nuo 11,8 procento 2004 metais iki 13,7 procento 2006 metais, tačiau mažėja sėkmingai baigusių pasirinktą ugdymo programą nuteistųjų. Įvertinus tai, kad daugiau kaip 55 procentai nuteistų asmenų neturi vidurinio išsilavinimo, kalnimo įstaigose besimokančių šios grupės atstovų dalis menka. Daugelyje pataisos įstaigų įgyvendinant ES struktūrinių ir nacionalinių fondų finansuojamus projektus vykdomos neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos.

12.8. Komunikate Suaugusiųjų mokymasis: mokytis niekada nevelu pabrėžiama, kad dėl spartaus ES visuomenės senėjimo būtina užtikrinti ilgesnį profesinės veiklos laikotarpį atnaujinant darbuotojų įgūdžius ir plečiant mokymosi visą gyvenimą galimybes. Įgyvendinant Nacionalinės gyventojų senėjimo pasekmių įveikimo strategijos 2005–2013 metų priemonės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 5 (Žin., 2005, Nr. 5-112), siekiama gerinti formaliojo švietimo institucijų veiklos kokybę atsižvelgus į vyresnio amžiaus žmonių poreikius. Prie pagyvenusių asmenų švietimo ženkliai prisideda neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos. Pagyvenusių asmenų mokymąsi sunkina keletas objektyvių veiksnių: palyginti mažesnė jų paklausa darbo rinkoje, dažnai nedidelės pajamos, mažesnė mokymosi motyvacija, nepakankamai išplėtotas suaugusiųjų švietimo institucijų ir pagyvenusių asmenų poreikius atitinkančių švietimo paslaugų tinklas.

12.9. Siekiant geresnės į Lietuvą grįžtančių tremtinių ir politinių kalinių integracijos į visuomenę didinamos šių asmenų mokymosi galimybės. Pagal Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2002–2007 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 320 (Žin., 2002, Nr. 26-930), užtikrinama teisė nemokamai mokyti lietuvių kalbos. Grįžtantys asmenys lietuvių kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų mokosi suaugusiųjų mokyklose ir mokymosi centruose visoje šalyje. Kalbos išmokimas ir visuomenės pažinimas sudaro integravimosi į visuomenę ir darbo rinką prielaidas.

12.10. Statistikos departamento duomenimis, 2001–2005 metais iš Lietuvos faktiškai išvyko apie 126 tūkstančiai gyventojų. Daugiausia emigruoja 25–45 metų žmonės. Didžiausių emigruojančių asmenų dalį sudaro įgijusieji vidurinį išsilavinimą (64 procentai) ir neįgijusieji jokios profesijos (37 procentai). Dalis emigruoja nebaigę mokymosi bendrojo lavinimo ar aukštojoje mokykloje, todėl atsiranda poreikis mokymąsi pagal šias programas tęsti nuotoliniu būdu.

12.11. Lietuvos virtualaus universiteto (toliau – LVU) 2007–2012 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. ISAK-791 (Žin., 2007, Nr. 51-1997) tikslas – panaudojant sukauptą patirtį bei sukurtą informacinių technologijų infrastruktūrą, sudaryti sąlygas ir padėti LVU 2007–2012 metų programos dalyviams, veikiant pagal tinklinį modelį, vykdyti ir plėsti savo veiklą virtualioje erdvėje, teikiant aukštojo mokslo ir kitas švietimo paslaugas Lietuvos gyventojams ir konkuruojant pasaulio rinkose. Lietuvoje vykdamas valstybės ir ES remiamus projektus atliekami darbai, sukuriantys prielaidas virtualaus universiteto veiklai, tačiau nepaisant ženklių investicijų šios srities plėtrai, paslaugų prieinamumas išlieka nepakankamas.

13. Personalo kvalifikacija:

13.1. Personalo, dirbančio mokymosi visą gyvenimą srityje, kvalifikacijos įgijimas ir tobulinimas pastaraisiais metais yra įgavęs pagreitį matuojant jį augančių dalyvių skaičiumi ir didėjančia mokymosi formų įvairove. Ši tendencija tiesiogiai susijusi su padidėjusiu finansavimu naudojant ES struktūrinių fondų lėšas. Pavyzdžiui, 2005 metais beveik 41 milijonas litų paramos skirta projektams magistrantūros ir doktorantūros (taip pat rezidentūros) studijų programoms kurti, atnaujinti, mokslo darbuotojų ir tyrėjų kvalifikacijai tobulinti, specialistų rengimo kokybės užtikrinimo sistemai gerinti ir kt.

13.2. Mokymosi visą gyvenimą plėtojimo srityje esminiu veiksniumi laikytina nuolatinio mokymosi kompetencija, kurią turėtų įgyti pedagogai, dirbantys visose švietimo srityse, taip pat šią kompetenciją turėtų ugdyti mokiniai jau bendrojo lavinimo etape. Vertinant, pavyzdžiui, pedagogų rengimą, nuolatinio mokymosi kompetencija, tyrimų duomenimis, nėra ryški nei pedagogų rengimo studijų programose, nei jų įgyvendinimo vizijoje.

13.3. Viena iš svarbiausių mokymosi visą gyvenimą kontekste personalo grandžių – andragogai, šiuo metu rengiami keliuose universitetuose – Vytauto Didžiojo universitete, Vilniaus pedagoginiame universitete ir Klaipėdos universitete, kuriuose gauna atitinkamą formalųjį išsilavinimą. Andragogų kvalifikacijos tobulinimo srityje veikia ŠMM pavaldžios įstaigos – PPRC, LSSIC, ŠMPF, taip pat LŠSA, aktyvesni tapo pedagogų švietimo centrai. Tačiau andragogų rengimas ir/ar andragoginių kompetencijų tobulinimas iki šiol yra aiškiai nepakankamas (pavyzdžiui, 2006 metais ištisinės suaugusiųjų mokymo centrų vadovų apklausos duomenimis, apie pusę jų teigė, kad trūksta kvalifikuotų suaugusiųjų švietimo specialistų (andragogų) ir pažangių suaugusiųjų švietimo vadybininkų), andragoginių išsimokslinimą turinčių darbuotojų nepakanka, ypač periferinėse savivaldybėse. Universitetinį andragogų rengimą sunkina esamo profesijų klasifikatoriaus trūkumai, nes jame stokojama profesinės kvalifikacijos, skirtos darbui su suaugusiais, įvardijimo.

13.4. Su andragoginių kompetencijų plėtojimu tiesiogiai susijęs atitinkamos literatūros ir mokymo priemonių stygius. Siekiant suaugusiųjų švietimo institucijas aprūpinti mokymo priemonėmis 2005–2007 metais buvo įgyvendinamas projektas „Suaugusiųjų mokymo galimybių plėtra: andragoginės literatūros portfelis“. Projekto metu buvo išleista aštuoniolikos knygų serija „Suaugusiųjų švietimas“, kuri turėtų iš dalies sumažinti andragoginės literatūros trūkumą.

13.5. Plėtoti suaugusiųjų mokymo kompetencijas šalies suaugusiųjų švietimo įstaigų andragogams galimybes sudarė 2006–2008 m. įgyvendintas projektas „Suaugusiųjų švietimo institucijų plėtra teikiant šiuolaikines kompetencijas regionuose“, kurio metu buvo vykdomi aktualūs ir inovatyvūs mokymai dalykinėje (kompiuterinio ir teisinio raštingumo, anglų kalbos, verslumo) ir vadybos srityse.

13.6. Įvairių neformalių mokymų srityje veikia daug valstybinių įstaigų (dažniausiai apsiribodamos žinybine veikla) ir asociacijų, tačiau dėl nepakankamos tokios veiklos stebėsenos užtikrinimo ir kontrolės neretai lieka neaiški tokio pobūdžio neformaliojo mokymo (-si) kokybė ir rezultatai.

13.7. Siekiant mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo labai svarbu skatinti švietimo teikėjus ir švietimo įstaigas (suaugusiųjų mokyklas ir mokymo centrus, mokslo ir studijų institucijas, profesines mokyklas ir kt.) plėtoti neformalųjį suaugusiųjų švietimą. Tokio pobūdžio iniciatyvoms reikalingos atitinkamos vadybinio pobūdžio žinios ir gebėjimai taikyti inovatyvius suaugusiųjų švietimo metodus. Siekiant šio uždavinio nuo 2005 metų įgyvendinama keletas ES struktūrinių fondų projektų, tačiau to nepakanka, norint pasiekti esminių kokybinių pokyčių.

13.8. Pastarųjų metų tyrimai rodo, kad andragogų kvalifikacijos tobulinimo programose stokojama sinergijos ir gerosios patirties sklaidos. Kai kuriuose rajonuose švietimo įstaigose sukauptas didelis įdirbis plėtojant mokymosi visą gyvenimą iniciatyvas, tačiau jos neretai lieka nežinomos šalies mastu. Nacionalinio lygmens andragogų kvalifikacijos tobulinimo programos, finansuojamos ES lėšomis, didesniu mastu pradėtos vykdyti tik 2004–2005 metais.

14. Infrastruktūros plėtra:

14.1. Pastaruoju metu konstatuojama, kad daugelio šalies švietimo įstaigų pastatų dabartinė techninė būklė ir inžinerinė įranga neatitinka dabartinių statinio reikalavimų dėl jų kaitos ir susidėvėjusių optimalių pastatų mikroklimatą palaikančių įrenginių ir sistemų. Apie pusėje švietimo įstaigų konstatuojamas renovavimo poreikis.

14.2. Pastaraisiais metais pastebima švietimo įstaigų infrastruktūros tobulinimo pažanga, tačiau atliktos ir planuojamos investicijos į švietimo sričių infrastruktūrą yra netolygios.

14.2.1. 1994–2004 metais į visos Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų infrastruktūros atnaujinimą buvo investuota 434 milijonai litų, 2006–2007 metais – dar 253 milijonai litų, taigi 1994–2007 metais daugiau kaip 400 bendrojo lavinimo mokyklų skirta 687 milijonai litų. ŠMM 2005–2008 metais įgyvendinant ES struktūrinių fondų projektus į profesinio orientavimo infrastruktūros plėtojimą buvo investuota apie 9 milijonų litų, 2008–2013 metais planuojama investuoti dar apie 56 milijonus litų.

14.2.2. 2004–2006 metais į profesinio mokymo sistemos infrastruktūrą, kurioje mokosi apie 45 tūkstančiai 16–20 metų mokinių, investuota 98,4 milijono litų, o 2007–2013 metais planuojama investuoti apie 900 milijonus litų, taigi 2004–2013 metais bendra investavimo į profesinio mokymo infrastruktūrą suma sieks apie vieną milijardą litų.

14.2.3. Investicijos į 122 pedagogų ir suaugusiųjų švietimo institucijas, kurių paslaugomis naudojasi apie 200 tūkstančių besimokančiųjų, 2004–2006 metais siekė apie 9 milijonus litų, vykdant ESF finansuojamą projektą „Švietimo centrų infrastruktūros plėtra“ iš dalies atnaujinti 34 mokytojų švietimo centrai. Šalyje veikia 56 pedagogų švietimo centrai, kurių paslaugomis kasmet naudojasi daugiau kaip 200 tūkstančių asmenų, bei 63 suaugusiųjų švietimo institucijos (jų tarpe 17 centrų, 13 mokyklų, 33 bendrojo lavinimo mokyklos, vykdančios suaugusiųjų bendrojo ugdymo programas), kuriose besimokančiųjų skaičius svyruoja tarp 13–15 tūkstančių asmenų.

14.3. Mokytojų ir suaugusiųjų švietimo centrų renovavimo ir aprūpinimo šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. ISAK-1580 (Žin., 2007, Nr. 86-3452) numatyta renovuoti ir aprūpinti šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis mokytojų ir suaugusiųjų švietimo centrus.

14.4. 2007–2013 metais planuojama kaimo vietovėse kurti 96 naujo tipo daugiafunkcinius centrus, įgyvendinant Mokyklų tobulinimo programą plius, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu ISAK-2331 (Žin., 2008, Nr. 7-257). Vykdam šios programos projektą „Suaugusiųjų švietimo institucijų modernizavimas plėtojant universalius daugiafunkcinius centrus“, suaugusiųjų švietimo institucijoms renovuoti ir aprūpinti šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis planuojama skirti apie 10 milijonų litų. Tai pirmas atvejis nuo 1990 metų, kai suaugusiųjų švietimo institucijos įtrauktos į centralizuotai vykdomą nacionalinę programą.

14.5. Dėl lėšų infrastruktūrai atnaujinti trūkumo kasmet daugiau kaip 200 tūkstančių besimokančių asmenų gauna menkesnės kokybės švietimo paslaugas, o jei ir toliau nebus didinamas finansavimas, prognozuotina suaugusiųjų švietimo srities stagnacija ir ženklus paslaugų kokybės nuosmukis.

14.6. Plėtojant mokymosi visą gyvenimą infrastruktūrą ateityje svarbu kryptingai stiprinti pažangią tarptautiniu lygiu pripažintą patirtį. Iš tokios patirties pavyzdžių yra besimokantys regionai ir/ar miestai. Besimokančių regionų/miestų plėtra apima ilgalaikę socialinę, ekonominę, politinę ir technologinę unikalaus regiono plėtrą siekiant pagerinti regiono gyvenimo lygį ir kokybę.

15. Finansavimas:

15.1. Finansinės paramos požiūriu daugiausia dėmesio skiriama į darbo rinkos poreikius orientuotam suaugusiųjų mokymui, todėl iškyla vis didesnis poreikis pasitelkus įvairius finansavimo mechanizmus stiprinti neformaliojo neprofesinio suaugusiųjų švietimo paslaugų plėtrą.

15.2. Neformalusis neprofesinis suaugusiųjų švietimas yra finansuojamas tiek valstybinių, tiek kitų institucijų: šalies ir ES programų (pvz., Grundtvig), fondų, pilietinių organizacijų ir pan. Valstybės paramos suaugusiųjų švietimui kryptys yra tokios: tiesioginis švietimo įstaigų finansavimas, atskirų valstybinių ar savivaldybių, asmenų ar grupių teikiamų

švietimo projektų, programų finansavimas; valstybinių patalpų nuomos ir mokesčių lengvatų teikimas, labdaros ir švietimo rėmimo skatinimas per mokesčių sistemą; dalinis arba visiškas socialiai remtinų asmenų švietimo finansavimas, suaugusiųjų švietimo dalyvių rėmimas subsidijomis (stipendijomis); nemokamas besimokančių asmenų aprūpinimas informacija bei spaudiniais valstybinėse bibliotekose.

15.3. Valstybės institucijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas dažniausiai finansuoja arba tikslinių dotacijų forma, arba projektų atrankos konkurso būdu. Tačiau šių tiesioginio neformaliojo švietimo finansavimo priemonių taikymas nedaug skatina neformaliojo švietimo plėtrą šalyje.

15.4. Formaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos – suaugusiųjų mokyklos, mokymo centrai ir bendrojo lavinimo mokyklų suaugusiųjų klasės – finansuojamos pagal Moksleivio krepšelio ir sutartinių moksleivių apskaičiavimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 785 (Žin., 2001, Nr. 57-2040; 2002, Nr. 119-5339), kurioje šioms institucijoms yra nustatytas ženkliai mažesnis sutartinių moksleivių skaičiaus nustatymo koeficientas. Mokyklas pasiekia mažesnės, palyginti su kitomis bendrojo lavinimo mokyklomis, lėšos, todėl yra problemiška užtikrinti ugdymo kokybę.

15.5. Kaip vienas didžiausių mokymosi visą gyvenimą paslaugų finansavimo šaltinių išlieka ES struktūrinių fondų investicijos. ŠMM baigė du ES struktūrinių fondų 2004–2006 metų lėšų skirstymo etapus. Vienas svarbiausių prioritetų skirstant ES struktūrinių fondų paramą buvo švietimo ir mokslo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas. Lėšų buvo skiriama švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų infrastruktūros modernizavimo projektams, taip pat mokymosi visą gyvenimą plėtrai. Iš šių lėšų pradėta kurti nacionalinė kvalifikacijų sistema, atitinkanti darbo rinkos poreikius, kuriami profesinio mokymo standartai, skatinama, kad jauni žmonės liktų švietimo sistemoje ir įgytų profesinę kvalifikaciją, organizuojami įvairūs suaugusiųjų mokymai.

15.6. 2004–2006 metais ES Socialinio fondo paramą gavę projektai tik iš dalies padėjo spręsti mokymosi visą gyvenimą sričiai iškeltus uždavinius. Viena iš priežasčių – nepakankamas Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 (Žin., 2004, Nr. 123-4446) priemonių uždavinių sutapimas su Strategijos įgyvendinimo veiksmų plano uždaviniais. 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu turėtų būti labiau atliepiami neformaliojo neprofesinio suaugusiųjų švietimo srities poreikiai, tenkinami bendresni sektorių darbuotojų, o ne specifiniai atskirų įmonių tęstinio mokymo poreikiai. Įvairūs mokymo projektai turėtų būti integruojami į bendras kvalifikacijos tobulinimo programas ir jiems taikomi bendri kokybės užtikrinimo mechanizmai.

15.7. Svarbu daugiau dėmesio skirti stiprinant individualios finansinės pagalbos teikimo galimybes norintiems tęsti mokymąsi asmenims. Lietuvos Respublikos įstatymai numato tam tikras lengvatas kai kurių kategorijų besimokantiems asmenims, švietimo teikėjams ir švietimo įstaigoms.

15.7.1. Lietuvos Respublikos darbo kodekse (Žin., 2002, Nr. 64-2569) numatytos mokymosi atostogos, kuriomis, besimokantys asmenys susitarę su darbdaviu, gali pasinaudoti.

15.7.2. Didinamos nuolatinio Lietuvos gyventojų gautos neapmokestinamos pajamos. Pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymą (Žin., 2002, Nr. 73-3085), nuo 2008 metų iš pajamų galės būti atskaičiuojamos per mokesstinį laikotarpį patirtos nuolatinio Lietuvos gyventojų išlaidos už profesinį mokymą ar studijas (kurias baigus įgyjamas aukštasis išsilavinimas ir (ar) suteikiama kvalifikacija, taip pat doktorantūros bei meno aspirantūros studijos). Jei už profesinį mokymą ar studijas sumokėta skolintomis lėšomis (tam tikslui paimta iš kredito įstaigos paskola), iš pajamų gali būti atskaičiuojama per mokesstinį laikotarpį gražinta šios paskolos dalis. Tais atvejais, kai nuolatinis Lietuvos gyventojas, kuris mokosi ar studijuoja, nėra pajamų mokesčio mokėtojas arba neturi galimybių pasinaudoti teise iš pajamų atskaityti sumokėtas už profesinį mokymą ar studijas

išlaidas, šias išlaidas gali iš savo pajamų atskaityti tėvai (įtėviai) arba globėjai, brolis, sesuo ir (arba) sutuoktinis (sugyventinis).

15.7.3. Pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą visi dirbantys asmenys, 2004–2009 metais įsigiję kompiuterinę techniką ar interneto prieigą, deklaruodami pajamas gali susigražinti trečdalį kompiuterio kainos. Ši mokesčių lengvata skatina ir sudaro prielaidas įvairaus amžiaus asmenų grupėms ugdyti kompiuterinį raštingumą ir plėtoti nuotolinį mokymąsi.

15.7.4. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) įstatyme (Žin., 2002, Nr. 35-1271) numatytos lengvatos tam tikrų švietimo paslaugų rūšims – PVM neapmokestinami ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, mokymas pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, aukštojo mokslo studijos ir kvalifikacijos teikimas, neformalusis vaikų švietimas, pirminis ir tęstinis profesinis mokymas, jeigu šias paslaugas teikia juridiniai asmenys, teisės aktų nustatyta tvarka įgiję teisę jas teikti.

15.7.5. Įvairios švietimo įstaigos – galimi paramos gavėjai – turi dar vieną galimybę gauti papildomų lėšų. Nuo 2003 metų nuolatinis Lietuvos gyventojas turi teisę, pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, per mokesčio administratorių pervesti iki 2 procentų savo sumokėto pajamų mokesčio įstatymuose numatytiems paramos gavėjams.

16. Informavimas ir stebėseną:

16.1. Pastaraisiais metais akivaizdžiai išaugo informavimo apie mokymosi galimybes apimtis. ŠMM organizavo atviros informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) interneto svetainės kūrimą ir plėtojimą, inicijavo naujų leidinių pasirodymą, sistemingai organizuoja socialinę reklamą, nukreiptą į mokymosi motyvacijos didinimą, ir kt. AIKOS – pagrindinė informacinė sistema, skirta mokymosi galimybių Lietuvoje pristatymui. 2008 metais bus sukurta nauja AIKOS interneto svetainės versija, turinti sąsają su tarptautine interneto svetaine apie mokymosi galimybes Europoje PLOTEUS. 2003–2008 m. ŠMM įkūrė 700 profesinio informavimo taškų – 597 bendrojo lavinimo mokyklose, 39 profesinėse mokyklose, 20 darbo biržose, 44 – miestų švietimo centruose, suaugusiųjų mokymo centruose, neformaliojo vaikų švietimo mokyklose, savivaldybių bibliotekose, įkalinimo įstaigose ir kt. SADM atitinkamai veikia per LDRMT, apskritis ir savivaldybės – per švietimo organizacinius padalinius. Be ŠMM ir SADM, kitos ministerijos ir departamentai vykdo dažniausiai žinybinę informacijos sklaidą.

16.2. Išaugęs informavimas daugiausia susijęs su mokymosi galimybių didinimu, tačiau kartu neretai stokojama jo įvairovės ir poveikio: tyrimų duomenimis, regioninėse vadybos struktūrose nepakankamai išmanomi tęstinį mokymąsi reglamentuojantys teisės aktai, trūksta informacijos apie ES ir vykdomų projektų patirtį. Informavimo srityje gana pasyvios išlieka regioninio lygmens švietimo vadybos struktūros, trūksta specializuotos informacijos tikslinių grupių atžvilgiu, stokojama tarpinstitucinio bendradarbiavimo, nepakankamai į informavimą įtraukiami socialiniai partneriai – asociacijos, žiniasklaida ir kt.

16.3. Aukštosiose mokyklose veikia karjeros centrai, kurių tikslas – supažindinti studentus su profesinės karjeros galimybėmis, teikti informacinę, metodinę ir konsultacinę pagalbą pasirengimo darbo rinkai bei įsidarbinimo klausimais, palengvinti studentų/absolventų integraciją į darbo rinką.

16.4. Pastaraisiais metais, matuojant absoliučiaisiais skaičiais ir ypač pradėjus įgyvendinti struktūrinių fondų projektus, padidėjo neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimas, pirmiausia profesinių įgūdžių tobulinimo srityje. Nuolat didėjančios neformaliojo suaugusiųjų švietimo apimties ir svarbos sąlygomis viena svarbiausių problemų – atitinkamos informacinės duomenų bazės nebuvimas. ŠMM įsteigė Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registrą, baigiama kurti registro programinė įranga. 2008 metais į registrą bus perkelti visi duomenys apie pedagogų, taip pat pradėta įrašyti duomenis apie kitų profesijų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programas ir renginius. Labai svarbu, kad minėtas registras būtų funkcionalus ir patogus naudoti tiek valstybinio koordinavimo,

tiesiogiai vartotojų požiūriu. 2007–2013 metais planuojama sukurti suaugusiųjų švietimo programų ir objektų saugyklą.

16.5. Kai kurie iš Valstybinės švietimo stebėsenos rodiklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. ISAK-2692 (Žin., 2006, Nr. 3-80) padeda nusakyti mokymosi visą gyvenimą būklę. Bene pagrindinis – mokymosi visą gyvenimą lygis procentais (25–64 metų asmenų, kurie mokėsi per pastarąsias 4 savaites, dalis procentais). Šis rodiklis plačiai naudojamas ir Europos Sąjungos lyginamuosiuose tyrimuose. Kitas svarbus rodiklis – 25–64 metų asmenų, kurie mokėsi per metus, dalis procentais. Lietuvoje informaciją apie šiuos rodiklius renka Statistikos departamentas.

16.6. Nuo 2004 iki 2007 metų ŠMM suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo srityse užsakė penkis reprezentatyvius sociologinius tyrimus, kurių duomenys bus naudojami tobulinant mokymosi visą gyvenimą sistemą.

16.7. Stebėsenos darbų kokybei padidinti ŠMM suburta, parengta ir veikia politikos analizės grupė, kurios nariai nagrinėja įvairius mokymosi visą gyvenimą aspektus, rengia atitinkamas apžvalgas. Pavaldžios ŠMM ir SADM įstaigos taip pat inicijuoja ir atlieka nacionalinius ir sektorinius stebėsenos tyrimus. ŠMM nuolat organizuoja švietimo būklės tyrimus, kurie yra viešai prieinami internete.

16.8. Stebėsenos aktyvėjimo sąlygomis išlieka svarbių problemų: nepakanka į tikslines grupes sutelktų patikimų tyrimų (pirmiausia socialinės atskirties grupių atžvilgiu), būtina užtikrinti lyginamųjų tyrimų tęstinumą, nes dalis jų teikia tik fragmentinį tendencijų vaizdą, vyraujant išimtinai kiekybiniam tyrimams stokojama kokybinių, kurie padeda giliau interpretuoti nagrinėjamus reiškinius, nepakankamas suaugusiųjų švietimo rodiklių skaičius ir informacijos apie įvairius tyrimus bei kitas stebėsenos iniciatyvas sklaida. Surinktų duomenų apie mokymosi visą gyvenimą būklę analizė iki šiol yra kontroversiška dėl metodikos trūkumų, nesuderinamumo ar neatitikties kitų šalių metodikoms.

16.9. Tyrimų duomenys taip pat rodo, kad gana rutiniška ir formali yra nemažos dalies edukacinių projektų įgyvendinimo stebėseną. Ši aplinkybė apsunkina projektų rezultatyvumo ir veiksmingumo vertinimą tiek projektus vykdančių institucijų, tiek regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis.

III. MOKYMO SI VISĄ GYVENIMĄ UŽTIKRINIMO STRATEGINĖ ANALIZĖ

17. Stiprybės:

17.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1020 (Žin., 2006, Nr. 112-4273), pirmą kartą numatytos priemonės, tiesiogiai skirtos mokymosi visą gyvenimą plėtrai.

17.2. Įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą programas daugiausia prie ŠMM ir SADM veikia švietimo teikėjai ir švietimo įstaigos, įgyvendinantys mokymosi visą gyvenimą iniciatyvas profesinio mokymo, užimtumo skatinimo, neformaliojo vaikų ir suaugusiųjų švietimo, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir kitose srityse.

17.3. Šalyje veikia išplėtotas tinklas profesinių mokyklų, kuriose vykdomos kelių pakopų profesinio mokymo programos teikia galimybių įvairų išsilavinimą turinčiam jaunimui įgyti norimą kvalifikaciją. Profesinio mokymo įstatymo pakeitimas sudaro sąlygas optimizuoti profesinio mokymo sistemos valdymą, atveria galimybes naujoms profesinio mokymo organizavimo formoms, skatina profesinio mokymo organizavimą įmonėse, socialinę partnerystę ir kitas pažangias iniciatyvas.

17.4. Aukštesiose mokyklose įkurti tęstinio mokymo padaliniai, kuriuose atsižvelgiant į pasaulines edukacines tendencijas bei įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą nuostatas, organizuojama ir plėtojama lanksti ir moderni pirminio profesinio rengimo,

tęstinio - nuoseklaus ir nenuoseklaus - mokymosi sistema, laiduojanti galimybę norintiems mokyti visą gyvenimą.

17.5. Kuriama nacionalinė kvalifikacijų sistema sudarė sąlygas priartinti kvalifikacijų struktūrą prie Europos kvalifikacijų sąrangos. Sukurti kvalifikacijų sistemos valdymo instrumentai, susiję su mokymo ir studijų programų akreditavimu. Į kvalifikacijų vertinimą įtraukti socialiniai partneriai, pavyzdžiui, darbdavių organizacijos, leidžia siekti aukštesnės kokybės ir sąryšio su darbo rinkos poreikiais.

17.6. Siekiant didinti mokymosi prieinamumą ir socialinę integraciją, ypač turint omenyje socialiai pažeidžiamas gyventojų grupes, priimti svarbūs Lietuvos Respublikos įstatymai, patvirtintos vyriausybės programos. Tai sudaro sąlygas įvairioms visuomenės grupėms lankstesnėmis formomis aktyviau įsitraukti į nuolatinį mokymąsi.

17.7. Nuo 2006 metų pastebimai didėja personalo, dirbančio mokymosi visą gyvenimą srityje, kompetencijų įgijimo ir tobulinimo apimtis. Iš esmės sukurtos finansinės sąlygos nuolat tobulinti kvalifikaciją, išleista įvairios metodinės literatūros savarankiškoms studijoms.

17.8. Informavimo apie mokymosi visą gyvenimą srityje yra sukurtos naujos, visai visuomenei prieinamos duomenų bazės apie mokymosi galimybes. AIKOS informacinė sistema turi sąsajas su PLOTEUS informacine sistema – taip teikiama informacija apie mokymosi galimybes Lietuvoje ir ES. Sustiprėjo tiriamosios valstybės tarnautojų kompetencijos, valstybės institucijos vis plačiau naudojasi mokslininkų paslaugomis, padidėjo mokymosi visą gyvenimą reiškinų analizės kokybė.

17.9. Daugelyje aukštųjų mokyklų veikia Nuotolinių studijų centrai, kurių tikslas - kurti ir plėtoti informacijos ir komunikacijos technologijomis paremtą aukštojo mokslo studijų ir tęstinio mokymosi sistemą.

18. Silpnybės:

18.1. Švietimo teikėjai ir švietimo įstaigos ir kitos įstaigos, veikiančios mokymosi visą gyvenimą plėtojimo srityje, stokoja tarpinstitucinio koordinavimo. Dėl to sumažėja (arba jo visai nėra) įvairių švietimo iniciatyvų sinerginis efektas, skiriamų iš biudžeto ir kitų lėšų panaudojimo veiksmingumas, išlieka institucinio uždarumo apraiškos, apsunkinančios veiklos planavimą, stebėseną, įvairių žinybų bendradarbiavimą.

18.2. Nors investicijos į profesinio mokymo sistemą nuolat didėja, ir toliau lieka esminės problemos: nepakankama teikiamų paslaugų kokybė ir dalies profesijos mokytojų kvalifikacija, neužtikrintas mokymo programų kontekstualumas rinkos poreikių atžvilgiu, modernizuotina mokymo bazė.

18.3. Europos universitetų tęstinio mokymo tinklo tyrimų duomenimis, tik apie 40 procentų universitetų mokymąsi visą gyvenimą laiko svarbiu veiklos prioritetu. Universitetų praktikoje mokymosi visą gyvenimą samprata apima trumpus profesinio tobulinimosi kursus, nuotolinį, suaugusiųjų mokymą, nėra vieningo mokymosi visą gyvenimą strategijos modelio.

18.4. Viena esminių mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo silpnųjų yra nepakankamas dėmesys neformaliajam neprofesiniam švietimui švietimo politikos lygiu. Mokymosi poreikių, susijusių su verslumo stiprinimu, sveika gyvensena, pilietiškumu, bendraja savišvieta ir kitų tenkinimas yra daugiau fragmentiško pobūdžio, stokoja atitinkamo finansavimo, jį organizuojant trūksta tarpinstitucinės partnerystės. Tyrimai savivaldybėse konstatuoja inerciją šioje srityje, kai neformalus neprofesinis švietimas nustumiamas į antraeilį problemų plotmę, traktuojamas kaip neprivalomas ir nereikšmingas.

18.5. Mokymosi prieinamumo didinimą sunkina suaugusiems asmenims nepritaikytas bendrojo lavinimo programų turinys, nepakankama inovatyvių mokymo (-si) metodų naudojimo apimtis, labai skurdi daugelio suaugusiųjų švietimo įstaigų materialinė bazė. Įvairias ir lanksčias suaugusiųjų švietimo formas regionuose trukdo plėtoti nepakankami žmogiškieji ištekliai: savivaldybėse ir jų įstaigose trūksta kvalifikuotų suaugusiųjų švietimo vadybininkų, andragogų, kitų specialistų.

18.6. Mokymosi visą gyvenimą stiprinimui esminę reikšmę turi nuolatinio mokymosi kompetencijos formavimo akcentai nuo pat pradinių švietimo sistemos lygmenų. Tačiau ši kompetencija nepakankamai atsispindi tiek ugdymo turinyje, mokymo (-si) metoduose, tiek personalo kvalifikacijos tobulinimo srityje.

18.7. Mokymosi visą gyvenimą pokyčių stebėseną iki šiol sunkina lyginamųjų tyrimų, nukreiptų į konkrečius rodiklius, trūkumas, nepakankama kokybinė analizė, neleidžianti nuodugniau įvertinti mokymosi kokybės ir rezultatų.

18.8. Ne visose savivaldybėse ir apskrityse parengti detalūs savivaldybių, apskričių ir valstybės švietimo tinklų raidos planai neformaliojo švietimo srityje, o tai apunkina srities organizavimo ir plėtros veiklų vykdymą.

19. Galimybės:

19.1. Šalyje sparčiai vystosi informacinės technologijos, kurios leidžia išplėsti mokymosi galimybių prieinamumą, pagreitinti reikalingos informacijos paiešką, sudaro sąlygas plėtoti tęstinį, nuotolinį mokymą, neformalųjį švietimą, demokratizuoti visą mokymosi procesą. Spartėjantis naujų technologijų naudojimas lemia ir perkvalifikavimo, kvalifikacijos tobulinimo poreikio padidėjimą.

19.2. Vienas didžiausių mokymosi visą gyvenimą finansavimo šaltinių yra ES parama. 2007–2013 metų finansavimo periode numatyta Lietuvai ES ir kitų tarptautinių šaltinių parama atveria beprecedentes galimybes pasiekti esminį proveržį mokymosi visą gyvenimą plėtros srityje.

19.3. Mokymuisi visą gyvenimą palankus nuolatinio Lietuvos gyventojų neapmokestinamų pajamų didinimas ir Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatos, pagal kurias taikomos mokesstinės lengvatos.

19.4. ES nuosekliai laikosi nuostatos didinti investicijas į žmogiškuosius išteklius. Toks nusistatymas teigiamai ir įpareigojamai turėtų veikti taip pat politinio pobūdžio sprendimus ir Lietuvoje.

19.5. Sparti socialinė ir ekonominė kaita suformavo šalyje kokybiškai naujus didelės dalies gyventojų lūkesčius švietimo sistemos atžvilgiu. Iš pastarosios visuomenė tikisi kokybiškesnės ir adekvatesnės darbo rinkos atžvilgiu švietimo pasiūlos. Ši aplinkybė ateityje turėtų skatinti švietimo įstaigas plėtoti vis įvairesnes, turiningesnes, metodiškai patrauklias ir veiksmingas paslaugas.

19.6. Europos universitetų tęstinio mokymo tinklo tyrimų duomenimis, apie pusę universitetų mokymosi visą gyvenimą reikšmę lygina su aukštojo mokslo tyrimų reikšme. Mokymosi visą gyvenimą idėja universitetams tampa iššūkiu pakeisti savo veiklos organizavimo principą. Šiuolaikinis universitetas turi ne siūlyti mokymąsi visą gyvenimą kaip vieną iš savo paslaugų, bet visą savo veiklą ir struktūrą organizuoti pagal mokymosi visą gyvenimą sampratą, integruoti ją į kiekvieno padalinio darbą, kartu sukuriant ir specialius universitetų padalinius, atsakingus už mokymosi visą gyvenimą plėtojimą. Šiame kontekste svarbi ir universitetų valdymo reforma – labiau įsitraukiant socialiniams partneriams, auga ir mokymosi visą gyvenimą reikšmė.

20. Grėsmės:

20.1. Sparti visuomenės stratifikacija, pasižyminti pirmiausia turtiniais skirtumais, stiprina nelygias mokymosi galimybes, ypač socialiai pažeidžiamoms grupėms.

20.2. Lietuvoje didelė dalis visuomenės yra indiferentiška ir nemotyvuota mokymosi visą gyvenimą atžvilgiu.

20.3. Lietuvoje dar sovietmečiu susiklostė neadekvačios šiandienos požiūriu nuostatos įvairių išsimokslinimo formų atžvilgiu. Profesinio mokymo prestižas visuomenėje tebėra labai menkas, kartu perdėtai ir nekritiškai rinkos poreikių aspektu vertinama dalis aukštojo mokslo specialybių.

20.4. Šalies konkurencingumas ir plėtra turėtų remtis didesniu darbo našumu, šalies ūkis – persiorientuoti į aukštesnės pridėtinės vertės produktų ir paslaugų gamybą.

20.5. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo finansavimas iki šiol neretai remiasi ne tiek objektyviais gyventojų, kiek pavienių interesų grupių poreikiais. Dėl to išlieka grėsmė, kad padidėjęs švietimo finansavimas ateityje nebus panaudotas pačiais veiksmingiausiais būdais.

20.6. ES struktūriniai fondai daugiau naudojami instituciniams gebėjimams stiprinti ir per menkai naudojami sistemoms ir struktūroms kurti bei pasirengti situacijai, kai ES parama nebus teikiama ir aktualesni taps kiti finansavimo šaltiniai.

20.7. Lietuvos politinės partijos stokoja kryptingų, mokymosi visą gyvenimą plėtrą palaikančių nuostatų. Ši aplinkybė sunkina reikiamų teisės aktų parengimą ir įdiegimą.

IV. STRATEGIJOS VIZIJA, MISIJA IR UŽDAVINIAI

21. Strategijos vizija – taiki, stabili ir pasiturinti visuomenė, teikianti kokybiškas mokymosi galimybes švietimo, bendruomenės, darbo ir šeimos kontekste visiems visuomenės nariams, remdamasi tautiniu kultūriniu paveldu ir visuotinai pripažintomis socialinėmis ir asmeninėmis vertybėmis siekianti padidinti jų indėlį ekonominiam, socialiniam ir kultūriniam tautos gyvenimui ir individų ekonominio, socialinio, kultūrinio ir asmeninio gyvenimo potencialo patenkinimui, gyvenimo kokybės gerinimui.

22. Strategijos misija – telkti turimus ir plėtoti naujus žmogiškuosius, ekonominius, informacinius technologinius, visuomeninius išteklius siekiant plėtoti veiksmingą, socialine tinklaveika grįstą mokymosi visą gyvenimą sistemą, siūlančią galimybių įvairovę darbiniam, socialiniam ir asmeniniam visų įvairaus amžiaus individų ugdymuisi.

23. Strategijos uždaviniai:

23.1. Plėtoti visapusę, vientisą ir rentabilią mokymosi visą gyvenimą sistemą, atitinkančią valstybės strateginius tikslus ir individo poreikius globalizacijos kontekste.

23.2. Sudaryti sąlygas įvairių poreikių ir gebėjimų asmenims įgyti, tobulinti ir keisti kvalifikaciją ir kompetencijas, padedančias įsitvirtinti darbo rinkoje, laiduojančias šalies ūkio pažangą, konkurencingumą ir darnų vystymąsi.

23.3. Užtikrinti kvalifikacijų atitiktį ūkio reikmėms, jų skaidrumą, lyginamumą, mokymosi tęstinumą, profesinį ir teritorinį mobilumą sukuriant bendrą ir skaidrią kvalifikacijų sistemą, apimančią visus kvalifikacijų lygmenis.

23.4. Gerinti asmenų gyvenimo kokybę ir integraciją į šiuolaikinę visuomenę, tolygiai visoje šalyje plėtoti neformalųjų neprofesinių ir savaiminių suaugusiųjų švietimą įvairių tipų suaugusiųjų švietimo ir kultūros įstaigose.

23.5. Sudaryti „antrąją galimybę“ suaugusiems asmenims įgyti pradinį, pagrindinį, vidurinį išsilavinimą, plėtoti bendrąsias kompetencijas ir didinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms.

23.6. Sudaryti sąlygas su suaugusiais asmenimis dirbančiam personalui tobulinti kvalifikaciją, užtikrinant aukštą besimokantiems suaugusiesiems teikiamų paslaugų kokybę.

23.7. Naudojant ES paramą modernizuoti mokymosi visą gyvenimą regioninę infrastruktūrą siekiant, kad besimokantys asmenys gautų vienodai kokybiškas paslaugas visoje šalyje įvairių tipų įstaigose.

23.8. Subalansuoti įvairių tęstinio ir suaugusiųjų mokymo sričių finansavimą siekiant atliepti šalies gyventojų įvairius nuolatinio mokymosi poreikius ir padidinti finansavimą labiausiai jo stokojančioms sritims.

23.9. Geriau informuoti ir konsultuoti šalies gyventojus apie mokymosi visą gyvenimą galimybes nacionaliniu ir regioniniu mastu, ugdyti jų karjeros valdymo kompetencijas, išplėsti informavimo formas, siekiant sustiprinti nuolatinio mokymosi motyvaciją ir gebėjimus, patobulinti nuolatinio mokymosi rezultatyvumo stebėsenos formas.

24. Strategijos misijai ir vizijai įgyvendinti atsižvelgus į situacijos analizę numatomos priemonės, pažangos rodikliai, pateikiami Strategijos priede.

MOKYMO SI VISĄ GYVENIMĄ UŽTIKRINIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ PLANAS

Uždaviniai	Priemonės	Rodikliai	Terminai	Atsakingi vykdytojai
1. Plėtoti visapusę, vientisą ir rentabilią mokymosi visą gyvenimą sistemą, atitinkančią valstybės strateginius tikslus ir individo poreikius globalizacijos kontekste	1.1. Sukurti ir įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 m. programos įgyvendinimo priemonėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1020 (Žin., 2006, Nr. 112-4273) numatytą Neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugų teikimo savivaldybių suaugusiųjų švietimo įstaigose modelį.	1 modelis	2008 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	1.2. Įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 m. programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. X-767 (Žin., 2006, Nr. 80-3143) įtvirtintą nuostatą sudaryti geresnes sąlygas suaugusiems asmenims šviestis, plėtojant suaugusiųjų mokymosi įstaigų tinklą, pasiekti, kad ne mažiau kaip ketvirtadalis suaugusiųjų švietimo centrų bendradarbiautų su partneriais užsienio šalyse.	Bendradarbiavimo projektų skaičius	2008 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	1.3. Įgyvendinti projektus, kurie plėtotų suaugusiųjų švietimo veiklą vykdančių nacionalinių, regioninių, valstybinių, privačių ir kitų institucijų bendradarbiavimą, sustiprintų jų žmogiškuosius išteklius, darnintų funkcijas, optimizuotų finansavimo modelius.	Projektų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija

2. Sudaryti sąlygas įvairių poreikių ir gebėjimų asmenims įgyti, tobulinti ir keisti kvalifikaciją ir kompetencijas, padedančias įsitvirtinti darbo rinkoje, laiduojančias šalies ūkio pažangą, konkurencingumą ir darnų vystymąsi	2.1. Plėtoti profesinio mokymo sistemos paslaugų lankstumą ir kokybę, pagal poreikius adaptuojant profesinio mokymo programas skirtingoms tikslinėms grupėms.	Besimokančiųjų skaičius	2009–2012 m	Švietimo ir mokslo ministerija
	2.2. Diegti naujas suaugusiems asmenims tinkamas profesinio mokymo ir kvalifikacijos kėlimo formas, plėtoti el. darbo rinkos, nuotolinio mokymo paslaugas, kurti modulinių profesinio mokymo programų sistemą.	Programų skaičius	2009–2012 m	Švietimo ir mokslo ministerija
	2.3. Optimizuoti bendrą profesinio mokymo ir tęstinio mokymo infrastruktūros tinklą, tobulinti jo valdymą, didinti valdymo decentralizavimą.	Optimizuoto valdymo mokyklų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	2.4. Atnaujinti, rengti naujas ir įgyvendinti darbo rinkos ir šalies ūkio poreikius atitinkančias studijų programas.	Programų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	2.5. Optimizuoti valstybinių aukštųjų mokyklų ir jų padalinių struktūrą, siekiant padidinti aukštųjų mokyklų teikiamų paslaugų kokybę ir efektyvų patalpų ir įrangos administravimą.	Projektų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija

<p>3. Užtikrinti kvalifikacijų atitiktį ūkio reikmėms, jų skaidrumą, lyginamumą, mokymosi tęstinumą, profesinį ir teritorinį mobilumą sukuriant bendrą ir skaidrią kvalifikacijų sistemą, apimančią visus kvalifikacijų lygmenis</p>	<p>3.1. Sukurti ir įdiegti aiškia, skaidrią ir lanksčią kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo sistemą, apimančią ir neformaliojo mokymosi, savaiminiu būdu ir praktiškai įgytų kompetencijų pripažinimą mokymosi visą gyvenimą kontekste.</p>	<p>Norminių aktų skaičius</p>	<p>2009–2012 m.</p>	<p>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija Švietimo ir mokslo ministerija Kvalifikacijų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės</p>
<p>4. Gerinti asmenų gyvenimo kokybę ir integraciją į šiuolaikinę visuomenę, tolygiai visoje šalyje plėtoti neformalųjų neprofesinį ir savaiminį suaugusiųjų švietimą įvairių tipų suaugusiųjų švietimo ir kultūros įstaigose</p>	<p>4.1. Rengti ir diegti mokymo programas, modulius, skirtus asmenų bendriesiems gebėjimams, pilietiškumui, sportiniam aktyvumui, sveikai gyvensenai, karjeros valdymo, saugaus eismo kompetencijoms ugdyti.</p>	<p>Programų, modulių skaičius</p>	<p>2009–2012 m.</p>	<p>Švietimo ir mokslo ministerija</p>
	<p>4.2. Inicijuoti ir įgyvendinti inovatyvias formaliojo ir neformaliojo neprofesinio švietimo programas, taip pat pritaikytas nuotoliniam mokymui, kurios padėtų socialinės atskirties grupių atstovams sėkmingai dalyvauti visuomenės gyvenime.</p>	<p>Programų skaičius</p>	<p>2009–2012 m.</p>	<p>Švietimo ir mokslo ministerija Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</p>
	<p>4.3. Plėtoti suaugusiųjų švietimo programas šalies aukštosiose mokyklose, įdiegti neformaliojo ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistemą.</p>	<p>Programų skaičius</p>	<p>2009–2012 m.</p>	<p>Švietimo ir mokslo ministerija</p>

5. Sudaryti „antrąją galimybę“ suaugusiems asmenims įgyti pradinį, pagrindinį, vidurinį išsilavinimą, plėtoti bendrąsias kompetencijas ir didinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms	5.1. Bendrojo lavinimo programų ugdymo turinį, tematiką, priemones ir metodus pritaikyti suaugusiems asmenims, ypatingą dėmesį skiriant neįgaliems suaugusiems, pagyvenusiems asmenims, kartu atsižvelgiant ir į socialinės atskirties grupių švietimo poreikius.	Suaugusiųjų, kurie mokėsi pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
	5.2. Parengti ar adaptuoti suaugusiems reikalingas mokymosi priemones, taip pat bendrojo lavinimo dalykų vadovėlius.	Leidinių tiražai	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	5.3. Diegti lanksčias mokymosi formas, tarp jų ir mokymąsi nuotoliniu būdu suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklose, centruose, gydymo įstaigose.	Norminių aktų skaičius Besimokančių suaugusiųjų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	5.4. Diegti įvairius asmenų poreikius atitinkančių studijų organizavimo būdus, siekiant padidinti mokslo ir studijų sistemos prieinamumą dirbantiems ar kitaip užimtiems asmenims, taip pat socialiai pažeidžiamų asmenų grupėms.	Projektų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija

6. Sudaryti sąlygas su suaugusiais asmenimis dirbančiam personalui tobulinti kvalifikaciją, užtikrinant aukštą besimokantiems suaugusiesiems teikiamų paslaugų kokybę	6.1. Sustiprinti andragogų rengimą universitetuose ir kolegijose, įteisinti andragogo (suaugusiųjų švietėjo) kvalifikaciją, užtikrinti, kad pedagogus rengiančių institucijų studijų programose išvirtintų nuolatinio mokymosi kompetencijomis grindžiama teorija ir praktika.	Programų universitetuose ir kolegijoje skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	6.2. Teisiškai reglamentuoti andragogo profesiją, sudaryti sąlygas plėtoti andragogines kompetencijas įvairių tipų švietimo institucijose.	Norminių aktų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	6.3. Atsižvelgus į šalies ir regionų mokymosi visą gyvenimą poreikius įgyvendinti personalo kvalifikacijos tobulinimo programas.	Programų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	6.4. Tobulinti aukštųjų mokyklų dėstytojų pedagogines ir dalykines kompetencijas.	Besimokančių dėstytojų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija

7. Naudojant ES paramą modernizuoti mokymosi visą gyvenimą regioninę infrastruktūrą siekiant, kad besimokantys asmenys gautų vienodai kokybiškas paslaugas visoje šalyje įvairių tipų įstaigose	7.1. Įgyvendinant Mokytojų ir suaugusiųjų švietimo centrų renovavimo ir aprūpinimo šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu ISAK-2331 (Žin., 2008, Nr. 7-257), renovuoti ir aprūpinti mokykliniais baldais, mokymo įranga ir kitomis mokymo priemonėmis mokytojų ir suaugusiųjų švietimo centrus.	Renovuotų ir aprūpintų įranga institucijų skaičius	2008–2010 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	7.2. Inicijuoti ir palaikyti besimokančių miestų ir/ar regionų, tęstinio mokymosi institucijų tinklaveikos kūrimosi iniciatyvas, plėtoti nuotolinį mokymąsi.	Projektų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
	7.3. Stiprinti žemdirbių tęstinio profesinio mokymo centrų mokymo bazę ir žmogiškuosius išteklius naudojant ES struktūrinių fondų lėšas.	Institucijų skaičius	2009–2012 m.	Žemės ūkio ministerija Švietimo ir mokslo ministerija
8. Subalansuoti įvairių testinio ir suaugusiųjų mokymo sričių finansavimą siekiant atliepti šalies gyventojų įvairius nuolatinio mokymosi poreikius ir padidinti finansavimą labiausiai jo stokojančioms sritims	8.1. Atsižvelgiant į pasiūlos ir paklausos balansą, analizuoti finansavimo suaugusiųjų švietimui didinimo galimybes, siekiant užtikrinti finansavimo tolygumą įvairiose švietimo lygmenyse.	Finansavimo analizė	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	8.2. Išanalizuoti teisės aktus, reglamentuojančius mokestinius mechanizmus, sudarančius geresnes sąlygas suaugusiųjų mokymuisi, ir parengti pasiūlymus jų tobulinimui	Norminių aktų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija

9. Geriau informuoti ir konsultuoti šalies gyventojus apie mokymosi visą gyvenimą galimybes nacionaliniu ir regioniniu mastu, ugdyti jų karjeros valdymo kompetencijas, išplėsti informavimo formas, siekiant sustiprinti nuolatinio mokymosi motyvaciją ir gebėjimus, patobulinti nuolatinio mokymosi rezultatyvumo stebėsenos formas	9.1. Sukurti informatyvų, funkcionalų ir vartotojams patrauklų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registrą.	Programų registras	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	9.2. Sukurti suaugusiųjų mokymuisi skirtą elektroninę mokymosi programų ir objektų saugyklą.	Programų ir objektų saugykla	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras
	9.3. Plėsti įvairias visuomenės informavimo apie mokymąsi visą gyvenimą galimybes, nuolat leidžiant žurnalą „Suaugusiųjų švietimas“, kitus informacinius leidinius.	Leidinių skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija
	9.4. Vykdyti suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi rezultatyvumo, įvairių amžiaus grupių mokymosi poreikių europinius ir nacionalinius tyrimus, sisteminti rodiklius, tobulinti jų analizės metodiką, užtikrinti kiekybinių tyrimų tęstinumą.	Tyrimų skaičius	2009–2012 m.	Švietimo ir mokslo ministerija